

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور

مرکز تهران
دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی
گروه اقتصاد

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته علوم اقتصادی

عنوان:

بررسی مساله فقر و اندازه گیری خط فقر در استان اصفهان

(۱۳۷۸ - ۱۳۸۲)

استاد راهنما:

دکتر فرهاد خداداد کاشی

استاد مشاور:

دکتر عبدالعلی منصف

نگارش:

علی اکبر سلیمان نژاد

شهریورماه ۱۳۸۸




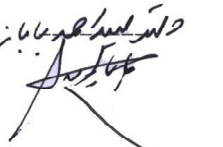
((تصویب نامه))

پایان نامه تحت عنوان :

" بررسی فقر و اندازه گیری خط فقر در استان اصفهان "

تاریخ: ۸۸/۰۶/۲۸ ساعت: ۱۰-۱۲ نمره: ۱۹۷۵

اعضای هیات داوران :

نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبۀ علمی	امضاء
۱- جناب آقای دکتر کاشی	رئیس هیات داوران	استاد راهنما	
۲- جناب آقای دکتر منصف		استاد مشاور	
۳- جناب آقای دکتر غفاری		استاد داور	
۴- نماینده تحصیلات تکمیلی:		دکتر سید علی بابا زار	

تهران، خیابان انقلاب،
خیابان استاد نجات اللهی،
نیش خیابان سپند،
پلاک ۲۳۳
تلفن: ۸۸۰۱۰۹۰
دورنگار: ۸۸۹۰۳۱۵۸
پست الکترونیکی:

info@Tehran.pnu.ac.ir
نشانی الکترونیکی:
http://www.Tehran.pnu.ac.ir

تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم، که همواره با حمایت های بی دریغشان مراد رسیدن
به اهدافم در تمامی عرصه های زندگی یاری کرده اند.

و

همسرو فادار و مهربانم که بیش از من رنج و مشقت تحصیل را به
دوش داشته و با صبر و شکیبایی، موجبات آرامش روحی مراد راه

تحصیل فراهم ساخت.

تشر و قدر دانی

پس از حمد و سپاس خداوند متعال که در تمامی مراحل انجام این تحقیق با الطاف بیکران خود مرا یاری نمود، از زحمات بی دریغ اساتید و دوستانی که مرا در تهیه و تنظیم این تحقیق یاری کردند صمیمانه تشکر می کنم به ویژه از جناب آقای دکتر فرهاد خداداد کاشی که به عنوان استاد راهنما در طول تحقیق با راهنمایی های مداوم و ارزشمند خود بنده را مورد لطف قرار داده و تجارب گرانقدر خود را برای انجام این تحقیق در اختیارم قرار دادند صمیمانه تشکر و قدردانی می نمایم. همچنین از جناب آقای دکتر عبدالعلی منصف که به عنوان استاد مشاور در طی مراحل مختلف این تحقیق از هیچ تلاشی دریغ نوزیدند بی نهایت سپاسگزارم و از خداوند متعال آرزوی سلامتی و بهروزی برای این بزرگواران خواهانم.

چکیده

در این تحقیق به دنبال پاسخ این سوال هستیم که آیا برنامه سوم توسعه اقتصادی- اجتماعی، موفق به کاهش فقر در استان اصفهان شده است؟ در این راستا، ابتدا خط فقر خانوار و شاخص های فقر در استان اصفهان به تفکیک مناطق شهری و روستایی طی سالهای ۱۳۸۲-۱۳۷۸ (یکسال پیش از شروع برنامه سوم توسعه و یکسال پیش از پایان برنامه سوم توسعه) برآورد گردیده است، در ادامه با استفاده از روش سلطه تصادفی به مقایسه فقر پرداخته شده است. مهم ترین ویژگی تکنیک سلطه تصادفی این است که مقایسه تطبیقی فقر در دو سال یا مقطع مختلف را مستقل از خط فقر میسر

می سازد. نتایج نشان می دهد که در سال های مورد مطالعه:

۱. خط فقر شهری بزرگتر از خط فقر روستایی بوده است.

۲. شاخص نسبت افراد فقیر در مناطق شهری نزولی و در مناطق روستایی صعودی بوده است.

۳. شکاف و شدت فقر طی سال های مورد بررسی در مناطق شهری و روستایی کاهش یافته است.

همچنین با استفاده از آزمون سلطه تصادفی، تغییرات فقر مورد آزمون قرار گرفت که نتایج حاصله، کاهش فقر در مناطق شهری و روستایی استان اصفهان طی دوره مورد بررسی را نشان می دهد این امر نشان می دهد که سیاستهای فقرزدایی در برنامه سوم توسعه موثر بوده است.

واژگان کلیدی: فقر، خط فقر، شاخص FGT، سلطه تصادفی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات
۱	مقدمه
۲	۱-۱- بیان مساله
۳	۲-۱- اهداف تحقیق
۳	۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق
۴	۴-۱- کاربرد نتایج تحقیق
۴	۵-۱- فرضیات تحقیق
۴	۶-۱- روش انجام تحقیق
۵	۷-۱- اوضاع جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی استان اصفهان
۵	۱-۷-۱- مشخصات جغرافیایی استان اصفهان
۷	۲-۷-۱- وضعیت اقتصادی و اجتماعی استان اصفهان
	فصل دوم: ادبیات فقر
	بخش اول- مفاهیم مرتبط با فقر
۱۴	۱-۲- تعریف فقر و انواع آن
۱۶	۱-۱-۲- فقر مطلق
۱۷	۲-۱-۲- فقر نسبی
۱۷	۳-۱-۲- فقر ذهنی
۱۷	۴-۱-۲- فقر قابلیت
۱۸	۵-۱-۲- فقر اولیه و فقر ثانویه
	بخش دوم - اندازه گیری فقر
۱۹	۲-۲- مفهوم خط فقر
۱۹	۱-۲-۲- خط فقر مطلق
۲۰	۱-۱-۲-۲- روش های مبتنی بر رویکرد نیازهای غذایی
۲۳	۲-۱-۲-۲- روش های مبتنی بر رویکرد نیازهای اساسی
۲۵	۳-۲-۲- خط فقر نسبی

۲-۲-۴- خط فقر ذهنی..... ۲۶

بخش سوم - شاخص های فقر

۲-۳-۱- مفهوم شدت فقر..... ۲۷

۲-۳-۲- شاخص نسبت افراد فقیر..... ۲۸

۲-۳-۳- شاخص شکاف فقر..... ۲۹

۲-۳-۴- شاخص نسبت شکاف فقر..... ۳۰

۲-۳-۵- شاخص سن..... ۳۰

۲-۳-۶- شاخص فوستر، گریر، توربک..... ۳۲

۲-۳-۷- سازگاری زیر گروهی شاخص های فقر..... ۳۴

بخش چهارم - روش سلطه تصادفی در آزمون تغییرات فقر

۲-۴-۱- اهمیت روش سلطه تصادفی..... ۳۵

۲-۴-۲- مبانی نظری روش سلطه تصادفی..... ۳۵

۲-۴-۳- آزمون آماری سلطه تصادفی..... ۳۹

فصل سوم - مروری بر تحقیقات انجام شده..... ۴۲

فصل چهارم- معرفی، پردازش و تجزیه و تحلیل داده ها

بخش اول- الگوهای تعیین خط فقر در مناطق شهری و روستایی استان اصفهان

۴-۱- تعیین و برآورد خط فقر در مناطق شهری و روستایی استان اصفهان طی

سالهای ۱۳۷۸-۱۳۸۲..... ۴۸

۴-۱-۱- روش اندازه گیری خط فقر براساس ۵۰ یا ۶۶ درصد میانگین مخارج..... ۴۸

۴-۱-۲- برآورد خط فقر در جوامع شهری و روستایی بر پایه درصدی از میانگین مخارج..... ۴۹

۴-۱-۳- روش اندازه گیری خط فقر براساس ۵۰ یا ۶۶ درصد میانه مخارج..... ۵۰

۴-۱-۴- برآورد خط فقر در جوامع شهری و روستایی بر پایه درصدی از میانه مخارج..... ۵۱

۴-۱-۵- روش اندازه گیری خط فقر بر پایه معکوس ضریب انگل..... ۵۲

۴-۱-۶- برآورد خط فقر بر پایه معکوس ضریب انگل..... ۵۳

۴-۱-۷- روش اندازه گیری خط فقر بر پایه معکوس ضریب انگل فقرا..... ۵۴

۴-۱-۸- برآورد خط فقر بر پایه معکوس ضریب انگل فقرا..... ۵۵

۴-۱-۹- مقایسه خط فقر به روش های مختلف..... ۵۵

بخش دوم- محاسبه شاخص های فقر در استان اصفهان

- ۴-۲-۵۶..... شاخص های فقر و بررسی تغییرات آن.....
- ۴-۲-۵۷ برآورد شاخص نسبت افراد فقیر.....
- ۴-۲-۵۹..... برآورد شاخص نسبت شکاف فقر (درآمد).....
- ۴-۲-۶۰..... برآورد شاخص های گروه FGT.....
- ۴-۲-۶۱..... برآورد اندازه فقر بر پایه شاخص سن.....
- ۴-۲-۶۱..... بررسی نتایج حاصل از اندازه گیری شاخص های فقر.....

بخش سوم- سلطه تصادفی

- ۴-۳-۶۷..... بررسی نموداری سلطه تصادفی فقر.....
- ۴-۳-۶۸ آزمون آماری سلطه تصادفی فقر.....
- ۴-۳-۷۰..... آزمون سلطه مراتب بالاتر.....

فصل پنجم - نتیجه گیری و پیشنهادات

- ۵-۱-۷۵..... جمع بندی.....
- ۵-۲-۷۶..... نتیجه گیری.....
- ۵-۳-۷۷..... پیشنهادات.....
- ۵-۴-۷۸..... پیشنهاد برای پژوهش های آتی.....
- ۷۹..... منابع و مآخذ.....
- ۸۳..... پیوست.....

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۸	جدول ۱-۱: وضعیت اراضی استان اصفهان وکل کشور در سال ۱۳۸۲
۹	جدول ۱-۲: سطح زیر کشت، تولید و عملکرد در هکتار استان اصفهان در سال ۱۳۸۲
۱۰	جدول ۱-۳: نمای اقتصادی کارگاه‌های بزرگ صنعتی استان اصفهان در سال ۱۳۸۲
۱۲	جدول ۱-۴: بررسی مقطع ابتدایی در سال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲ در استان اصفهان
۱۳	جدول ۱-۵: تعداد مراکز بهداشتی و درمانی و خانه‌های بهداشت استان اصفهان در سال ۱۳۸۲
۴۲	جدول ۱-۳: خط فقر (۱۳۷۹-۱۳۷۴)
۴۲	جدول ۲-۳: درصد جمعیت زیر خط فقر (۱۳۷۷)
۴۴	جدول ۳-۳: شاخص های فقر در ایران
۴۴	جدول ۳-۴: شاخص های فقر در ایران (خط فقر غذایی)
۴۵	جدول ۳-۵: محاسبه فقر در ایران ۱۹۹۳-۱۹۸۳
۴۶	جدول ۳-۶: خط فقر و درصد زیر خط فقر در فاصله سالهای ۱۳۷۳-۱۳۶۲
۴۹	جدول ۴-۱: برآورد خط فقر جوامع شهری و روستایی استان اصفهان بر پایه ۵۰ درصد میانگین مخارج طی سالهای ۱۳۸۲-۱۳۷۸
۴۹	جدول ۴-۲: برآورد خط فقر جوامع شهری و روستایی استان اصفهان بر پایه ۶۶ درصد میانگین مخارج طی سالهای ۱۳۸۲-۱۳۷۸
۵۱	جدول ۴-۳: برآورد خط فقر جوامع شهری و روستایی استان اصفهان بر پایه ۵۰ درصد میانه مخارج طی سالهای ۱۳۸۲-۱۳۷۸
۵۱	جدول ۴-۴: برآورد خط فقر جوامع شهری و روستایی استان اصفهان بر پایه ۶۶ درصد میانه مخارج طی سالهای ۱۳۸۲-۱۳۷۸
۵۲	جدول ۴-۵: برآورد خط فقر جوامع شهری و روستایی استان اصفهان بر پایه معکوس ضریب انگل طی سالهای ۱۳۸۲-۱۳۷۸ - روش اول
۵۴	جدول ۴-۶: برآورد خط فقر جوامع شهری و روستایی استان اصفهان بر پایه معکوس ضریب انگل طی سالهای ۱۳۸۲-۱۳۷۸ - روش دوم
۵۵	جدول ۴-۷: مقایسه مقدار خط فقر بر حسب روش های مختلف

جدول ۴-۸: درصد خانوارهای زیر خط فقر در مناطق شهری و روستایی استان اصفهان

طی سالهای ۱۳۷۸-۱۳۸۲ ۵۹

جدول ۴-۹: برآورد شاخص نسبت شکاف فقر در مناطق شهری و روستایی استان اصفهان

طی سالهای ۱۳۷۸ - ۱۳۸۲ ۶۰

جدول ۴-۱۰: برآورد شاخص شدت فقر در مناطق شهری و روستایی استان اصفهان طی سالهای

۱۳۷۸ - ۱۳۸۲ ۶۱

جدول ۴-۱۱: برآورد شاخص سن در مناطق شهری و روستایی استان اصفهان طی سالهای

۱۳۷۸-۱۳۸۲ ۶۱

جدول ۴-۱۲: تخمین فقر در مناطق شهری و روستایی استان اصفهان- سالهای ۱۳۷۸ و ۱۳۸۲ ۶۸

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۲۷	نمودار ۱-۲: خط فقرذهنی
۳۶	نمودار ۲-۲: بررسی نموداری سلطه تصادفی مرتبه اول
۳۷	نمودار ۳-۲: عدم امکان بررسی سلطه تصادفی مرتبه اول زمانی که دو توزیع یکدیگر را قطع نمایند
۳۸	نمودار ۴-۲: نمودار شکاف فقر برای بررسی سلطه تصادفی مرتبه دوم
۳۸	نمودار ۵-۲: منحنی شکاف فقر هنگامی که دو توزیع همدیگر را قطع می نمایند
۳۹	نمودار ۶-۲: منحنی شدت فقر
۶۴	نمودار ۱-۴: شاخص های فقر مناطق شهری استان اصفهان طی سال های ۱۳۷۸-۱۳۸۲
۶۵	نمودار ۲-۴: شاخص های فقر مناطق روستایی استان اصفهان طی سال های ۱۳۷۸-۱۳۸۲
۶۶	نمودار ۳-۴: مقایسه شاخص های فقر مناطق شهری و روستایی استان اصفهان طی سال های ۱۳۷۸-۱۳۸۲
۷۲	نمودار ۴-۴: منحنی های شیوع فقر در مناطق شهری استان اصفهان - سال ۱۳۷۸ و ۱۳۸۲
۷۲	نمودار ۵-۴: منحنی های شیوع فقر در مناطق روستایی استان اصفهان - سال ۱۳۷۸ و ۱۳۸۲
۷۳	نمودار ۶-۴: منحنی های کسری فقر در مناطق شهری استان اصفهان - سال ۱۳۷۸ و ۱۳۸۲
۷۳	نمودار ۷-۴: منحنی های کسری فقر در مناطق روستایی استان اصفهان - سال ۱۳۷۸ و ۱۳۸۲
۷۴	نمودار ۸-۴: منحنی های شدت فقر در مناطق شهری استان اصفهان - سال ۱۳۷۸ و ۱۳۸۲
۷۴	نمودار ۹-۴: منحنی های شدت فقر در مناطق روستایی استان اصفهان - سال ۱۳۷۸ و ۱۳۸۲

فصل اول

کلیات

مقدمه

پدیده فقر از دیر باز با انسان همراه بوده و یکی از مسائل اساسی در جوامع و فرهنگ های شناخته شده بشری است. با صنعتی شدن کشورها به نظر می آمد که این معضل بر طرف شود، اما به دنبال انقلاب صنعتی و مهاجرت از روستاها به مناطق شهری و صنعتی، فقر و نابرابری به طور بی سابقه ای افزایش یافت و زمینه ناآرامی ها و بی ثباتی های اجتماعی و سیاسی را فراهم آورد. در سال های اخیر مساله فقر مورد توجه جوامع بشری و بویژه کشورهای در حال توسعه قرار گرفته است، به طوریکه نهاد های بین المللی و منطقه ای به منظور جلوگیری از توسعه فقر اقدامات نمادین و عملی را در پیش گرفتند.

به عنوان مثال سازمان ملل دهه ۲۰۰۶-۱۹۹۷ را دهه ریشه کنی فقر نامید. بانک جهانی برای تحقق دنیایی رها از فقر، جهانیان را به اقدام موثر برای حذف گرسنگی با توسعه پناهگاه و مسکن و برخورداری عمومی از بهداشت، مسکن و آموزش دعوت نمود.

در همین راستا در سال ۱۹۹۶ سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه (OECD) هدف گذاری کرده است که از طریق مشارکت جهانی نیمی از افرادی که فقیر می باشند تا سال ۲۰۱۵ از شرایط فقر شدید خارج شوند. (خداداد کاشی و همکاران، ۱۳۸۱) بر اساس گزارش توسعه انسانی (۲۰۰۳) در آغاز هزاره سوم بیش از ۱،۲ میلیارد نفر در جهان درآمدی کمتر از یک دلار در روز و ۲،۸ میلیارد نفر درآمدی کمتر از دو دلار در روز دارند. اقدامات فقر زدایی دهه ۱۹۹۰ نسبت افرادی که با یک دلار در روز زندگی می کنند را از حدود ۳۰٪ در سال ۱۹۹۰ به ۲۳٪ در سال ۱۹۹۹ کاهش داد، به طوری که در فاصله سال های ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۹ تعداد فقیران چین ۱۵ درصد (۱۵۰ میلیون نفر) آسیای شرقی و اقیانوس آرام ۱۴،۹ درصد (۲۰۷ میلیون نفر)، آفریقا ۲،۷ درصد (۷۴ میلیون نفر)، حوزه اقیانوس آرام به استثنای چین ۱۳،۶ درصد (۵۳ میلیون نفر)، جنوب آسیا ۸،۴ درصد (۱۸ میلیون نفر) کاهش یافته است.

در کشور ما نیز پس از پیروزی انقلاب اسلامی کاهش و در نهایت ریشه کنی فقر به عنوان یک هدف بنیادین مورد توجه قرار گرفته است به گونه ای که در اصل ۴۳ قانون اساسی به مساله فقر زدایی و تامین رفاه اقشار محروم جامعه به صراحت اشاره شده است.

۱-۱- بیان مساله

در ایران مشابه سایر کشورهای جهان سوم فقر مقوله ایست که مورد توجه محافل مختلف بوده است. پس از پیروزی انقلاب گرایش به رشد اقتصادی همراه با عدالت اجتماعی به وجود آمد و بر این اساس علاوه بر تدوین برنامه های مختلف و بودجه های سنواتی به منظور رفع فقر برخی اقدامات حمایتی دیگر برای مقابله با فقر به طور ویژه طراحی شد و به اجرا در آمد که از آن جمله می توان به تامین امکانات آموزشی، بهداشتی، آب آشامیدنی سالم، خدمات سازندگی روستاها و تعمیم و گسترش خدمات بیمه همگانی اشاره کرد.

با این وجود به نظر می رسد که علیرغم تدوین برنامه های مختلف و بودجه های سنواتی در راستای کاهش فقر، عوامل متعددی مانند رکود اقتصادی، بیکاری، تغییرات جمعیتی و سایر عوامل اقتصادی- اجتماعی همراه با اتخاذ روش های معمولی تامین نیازهای مردم (به شکل پرداخت یارانه های عام و غیر هدفمند) سبب گردیده تا همچنان با معضل فقر درگیر باشیم.

بررسی خط مشی های کلی برنامه های توسعه ای پس از انقلاب همگی حاکی از تاکید این برنامه ها بر عدالت اجتماعی و تلاش در راستای تحقق آن است. در برنامه چهارم توسعه، درسند چشم اندازو همچنین در سیاست های کلی اصل ۴۴ رفع و مبارزه با فقر مورد توجه قرار گرفته است. به همین منظور ابتدا اهداف کلان و خط مشی های برنامه سوم توسعه اقتصادی کشور در ذیل آورده می شود:

اهداف کلان:

- تلاش در راستای تامین اجتماعی

خط مشی ها:

- ایجاد نظام جامع تامین اجتماعی و حمایت از نهادهای عمومی و موسسات و خیریه های مردمی
- اقدامات حمایتی دولت بر اساس معیارهای هدفمند بودن و شفافیت در قالب نظام تامین اجتماعی
- حمایت تمامی افراد جامعه (بالاخص زنان و کودکان) در برابر رویدادهای اقتصادی، اجتماعی و طبیعی با رعایت سیاستهای نظام تامین اجتماعی
- توسعه شمول خدمات بیمه درمانی در بین روستاییان و تحت پوشش در آوردن از کار افتادگان و سالمندان و تخصیص یارانه ها به گروه های هدف
- تامین حداقل نیاز دهک اول درآمدی از طریق کمک های مستقیم

- جبران کاهش قدرت خرید خانوارهای نیازمند و اقشار متوسط از افزایش قیمت حامل های انرژی در این مطالعه به دنبال پاسخ این سوال هستیم که آیا برنامه سوم توسعه موفق به کاهش فقر در استان اصفهان شده است؟ با توجه به موارد ذکر شده، برای مبارزه با فقر باید ابتدا میزان اثر گذاری برنامه های توسعه را بر میزان و شدت فقر موجود در مناطق شهری و روستایی بررسی کرد. به همین منظور در این مطالعه ابتدا مبانی نظری فقر بیان می گردد و سپس به بررسی تطبیقی فقر در طی برنامه سوم توسعه به تفکیک مناطق شهری و روستایی اصفهان می پردازیم.

۱-۲- اهداف تحقیق

هر تحقیقی بنا به موضوع، اهدافی را دنبال می کند این تحقیق نیز با توجه به اینکه موضوع آن فقر است اهداف زیر را پیگیری می کند:

- ۱- ارزیابی فقر در استان اصفهان طی برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی کشور
- ۲- مشخص کردن مقدار ریالی خط فقر در منطقه استان اصفهان به تفکیک شهری و روستایی
- ۳- مشخص کردن شدت فقر (درجه، عمق، درصد فقر و...) در استان اصفهان به تفکیک شهری و روستایی
- ۴- مشخص کردن دلایل افزایش یا کاهش شدت فقر در استان اصفهان با توجه به منطقه شهری و روستایی

۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

این تحقیق اهمیت و ضرورت خاصی دارد زیرا مطالعه فقر در سطح استان اصفهان می تواند به کاراتر شدن سیاست های فقرزدایی کمک نموده و زمینه را برای رسیدن به توسعه پایدار در استان فراهم آورد. اما عدم توجه به مساله فقر و گسترش آن برای منطقه مخاطره آمیز است به طوری که از لحاظ اقتصادی پس از چندین دوره فعالیت های اقتصادی آن منطقه کاهش می یابد و یا فعالیت ها با بازدهی پایین ادامه می یابد و نتیجه آن ورشکستگی، رکود و بروز فقر عمیق تر است از لحاظ اجتماعی و سیاسی منجر به بزهکاری و ناآرامی های منطقه ای می شود و امنیت سرمایه گذاران خصوصی در منطقه به خطر می افتد و نهایتاً سرمایه گذاران مجبور به مهاجرت می شوند. طی این جریان افزایش فقر ادامه خواهد یافت. بنابراین برای حمایت از اقشار فقیر و کم درآمد جامعه در مرحله اول لازم است که خط فقر، شکاف فقر و درصد افراد زیر خط فقر را مورد بررسی و

شناسایی قرار داده و همچنین فقر را در کنار افزایش تولید مورد بررسی قرار داده و اقشار فقیر و غیر فقیر را از هم جدا کرده و سپس اقدام به فقر زدایی نمود.

۱-۴- کاربرد نتایج تحقیق

با توجه به مساله اولویت تامین اجتماعی در برنامه سوم توسعه اقتصادی - اجتماعی کشور مطالعه فقر در سطح استان اصفهان می تواند زمینه ساز روش مناسبی برای فقر زدایی جهت نیل به توسعه پایدار و برنامه ریزی منطقه ای باشد. بنابر این، بررسی آماری فقر و تجزیه و تحلیل و سنجش آن در طی یک دوره زمانی مشخصی تواند روند تحولات فقر را نمایان ساخته و دولت و دستگاه های اجرایی مربوطه را برای برنامه های آتی رهنمون سازد.

از طرف دیگر سازمان هایی نظیر سازمان تامین اجتماعی، سازمان بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره) که سر و کارشان با قشر آسیب پذیر و فقراست، می توانند از نتایج آن بهره مند شوند.

۱-۵- فرضیات تحقیق

- ۱- اجرای برنامه سوم توسعه اقتصادی، اثر معناداری بر فقر استان اصفهان نداشته است
- ۲- طی سال های مورد مطالعه در استان اصفهان میزان و شدت فقر در خانوارهای روستایی بیشتر از خانوارهای شهری بوده است.
- ۳- طی سال های مورد مطالعه درصد جمعیت (خانوارهای) زیر خط فقر استان اصفهان افزایش یافته است.
- ۴- طی سال های مورد مطالعه شدت فقر در خانوارهای استان اصفهان افزایش یافته است.

۱-۶- روش انجام تحقیق

این تحقیق مبتنی بر مطالعه کتابخانه ای است که از نشریات مرکز آمار ایران، مقالات و رسالاتی که تاکنون درباره فقر در ایران به رشته تحریر درآمده است استفاده شده است.

در این پایان نامه از اطلاعات و داده های ثانویه استفاده می شود و محقق راسا به جمع آوری نمونه اقدام نمی کند بلکه از داده های غنی طرح هزینه- درآمد خانوار ۱۳۸۲-۱۳۷۸ که همه ساله از طریق نمونه گیری توسط مرکز آمار ایران جمع آوری می شود، استفاده می شود. دوره مذکور به دلیل آنکه

دربگیرنده سال‌های اجرای برنامه سوم توسعه اقتصادی- اجتماعی کشور است و امکان بررسی اجرای این برنامه بر وضعیت فقر استان اصفهان را فراهم می‌سازد انتخاب شده است. طی سال‌های مورد بررسی ۱۳۸۲-۱۳۷۸ (یکسال پیش از شروع برنامه سوم توسعه و یکسال پیش از پایان برنامه سوم توسعه) با اندازه‌گیری خطوط فقر مختلف، با استفاده از یکی از این خطوط فقر، شاخص‌های فقر برآورد می‌شود. با توجه به اینکه برآورد شاخص‌های فقر نقطه‌ای و مربوط به نمونه بوده و همچنین شاخص‌های فقر نسبت به انتخاب خط فقر دارای حساسیت هستند و در نتیجه امکان مقایسه میزان واقعی فقر تنها با استناد به آنها نمی‌تواند از اعتبار بالایی برخوردار باشد، در ادامه با استفاده از روش سلطه تصادفی به مقایسه فقر پرداخته شده است. مهم‌ترین ویژگی تکنیک سلطه تصادفی این است که مقایسه تطبیقی فقر در دو سال یا مقطع مختلف را مستقل از خط فقر میسر می‌سازد. پس از بررسی تطبیقی فقر در سال‌های اجرای برنامه سوم توسعه، عملکرد برنامه سوم توسعه نسبت به فقر مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۷- اوضاع جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی استان اصفهان

۱-۷-۱- مشخصات جغرافیایی استان اصفهان

استان اصفهان با مساحتی حدود ۱۰۷۰۴۴/۲۹۱ کیلومتر مربع بین ۳۰ درجه و ۴۳ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۲۷ دقیقه عرض شمالی و ۴۹ درجه و ۳۸ دقیقه تا ۵۵ درجه و ۳۲ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ قرار گرفته است. این استان که در مرکز ایران واقع شده از شمال به استان‌های مرکزی، قم و سمنان از جنوب به استان فارس و کهگیلویه و بویر احمد و از شرق به استان یزد و از غرب به استان‌های لرستان و چهارمحال و بختیاری محدود شده است. بر اساس آخرین تقسیمات کشوری در سال ۱۳۸۲ این استان شامل ۲۰ شهرستان، ۹۰ شهر، ۴۳ بخش و ۱۲۲ دهستان است و مرکز آن شهر اصفهان است. استان اصفهان که میان کوه‌های مرکزی ایران و دامنه‌های شرق زاگرس واقع شده از چند ناحیه کوهستانی و جلگه‌ای به شرح زیر تشکیل یافته است.

- ۱- ناحیه کوهستانی مغرب که شهرستان‌های فریدن و فریدونشهر را شامل می‌شود.
- ۲- ناحیه کوهستانی شمال شرقی و شرق که شهر نطنز نیز در دامنه بلندترین قله کوه کرکس قرار دارد.

۳- ناحیه کوهستانی اردستان که شهرستان اردستان را به وسیله دو رشته کوه در مغرب از حوزه زاینده رود و در شرق از کویر لوت جدا می‌سازد و این ناحیه کوهستانی به وسیله یک رشته از کوه‌های کم ارتفاع، به دو قسمت شمالی و جنوبی تقسیم می‌گردد. قسمت شمالی شهرستان‌های نائین، اردستان، کاشان و قسمت جنوبی شهرستان یزد را که در دامنه شیر کوه واقع شده در بر می‌گیرد.

۴- قسمت جلگه‌ای این استان از آبرفت‌های زاینده رود به وجود آمده و با شیب ملایمی به باتلاق گاوخونی در جنوب شرقی اصفهان منتهی می‌گردد.

ارتفاعات

۱- رشته کوه‌های دالانکوه و دره بید با ارتفاع ۳۹۱۵ متر و ۳۶۳۱ متر و دنباله رشته کوه زرد کوه به نام‌های شاهان کوه با ارتفاع ۴۰۰۰ متر و کوه ونیزان با ارتفاع ۳۲۰۱ متر در غیر استان

۲- کوه صفه با ارتفاع ۲۲۳۲، شاه‌کو با ارتفاع ۲۴۱۸ متر و کلاه قاضی با ارتفاع ۲۵۳۴ متر در مرکز استان

۳- در شمال و شمال غرب استان کوه ریزآب دربند با ارتفاع ۲۶۷۸ متر، کوه دره قلا با ارتفاع ۳۲۵۱ متر و کوه‌های یخ آب با ارتفاع ۲۲۸۸ متر واقع شده‌اند.

۴- شاکوه با ارتفاع ۲۴۵۱ متر، دره انجیر با ارتفاع ۱۳۸۸ متر و کوه کلارته با ارتفاع ۱۷۲۶ متر در شمال استان

۵- در جنوب رشته کوه‌های دینار با ارتفاع ۴۴۰۹ متر، آئین قری با ارتفاع ۳۷۱۷ متر دارمه با ارتفاع ۳۳۴۵ متر و گرم آباد با ارتفاع ۳۳۵۹ متر واقع شده‌اند.

مهمترین رودخانه‌های استان اصفهان

۱- زاینده رود که از دامنه‌های شرقی زردکوه بختیاری سرچشمه می‌گیرد از تنگ قاضی تا شرق آزادگان (حدود ۱۶۰ کیلومتر) به سمت شمال شرقی جریان داشته که پس از طی مسافتی به طرف شمال منحرف شده و ضمن عبور از جنوب شهر اصفهان در شرق اصفهان به باتلاق گاوخونی منتهی می‌شود.

۲- رودخانه مرغاب، از کوه‌های داران سرچشمه گرفته، پس از مشروب نمودن نجف آباد به زاینده رود منتهی می‌شود.

۳- رودخانه‌های ماربر، آب ونک و حنا از شهرستان سمیرم سرچشمه گرفته و به رودخانه خرسان ملحق می‌گردند.